

Factsheet Openbare Ruimte

---

1. Inleiding

Deze factsheet gaat over de openbare ruimte. Openbare ruimte is de gemeenschappelijke fysieke ruimte van een samenleving die voor iedereen toegankelijk is. De meeste openbare ruimtes bevinden zich in de open lucht, maar ook vrij toegankelijke overheidsgebouwen en publieke instellingen kunnen tot de openbare ruimte worden gerekend. Bijna de helft van het Haagse grondoppervlak bestaat uit openbare ruimte. Openbare ruimte heeft een belangrijke functie voor het gebruik, de beleving en de ontwikkeling van de stad. Ook voorzieningen die het aangenaam verblijven (en bewegen) faciliteren en stimuleren, (recreatieve) wandel- en fietspaden, straatmeubilair, speeltoestellen en spelaanleidingen vallen onder de openbare ruimte. Er zijn drie pijlers voor een goede openbare ruimte: goede inrichting, goed onderhoud en goede gebruiksmogelijkheden. Voor dit thema is geen wetgeving van toepassing wel is er gemeentelijk beleid van toepassing.

2. Ambities

Definities, bestaande wetgeving en beleid

Definities

Openbare ruimte:

gemeenschappelijke fysieke ruimte van een samenleving die voor iedereen toegankelijk is.

Wetgeving

Er is geen wetgeving op het gebied van openbare ruimte. Bij de beoordeling van de (staat van de) openbare ruimte moet worden getoetst of sprake is van een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Gemeentelijk beleid:

Kadernota Openbare Ruimte 2012 (RIS 249315)

In 2012 is de Kadernota Openbare Ruimte geactualiseerd aan de hand van drie thema's:

- Het verschil maken: bijzondere aandacht gaat uit naar de openbare ruimte die de drie belangrijke onderscheidende karakters van Den Haag kan versterken. Het gaat hierbij om de internationale stad van vrede en recht, groene stad aan zee en het aantrekkelijke centrum;
- De basis op orde: het uitgangspunt voor de woon- en werkgebieden. De kwaliteit moet goed en gebruiksvriendelijk zijn. Er wordt kritischer gekeken wat de basiseisen zijn en hoe de beschikbare ruimte voor zoveel mogelijk doeleinden kan worden gebruikt;
- Samenwerken: de middelen moeten efficiënt ingezet worden. Dit wordt gedaan door werk-met-werk te maken. Residentiekwaliteit wordt aangelegd als de schop toch al voor iets anders de grond ingaat. Daarnaast ligt de focus op het aangaan van coproducties met bedrijven en bewoners. Ook wordt er elke vier jaar een quickscan van de openbare ruimte van alle Haagse buurten gemaakt om de kwaliteit te monitoren, bewoners en bedrijven worden actief benaderd.

In de kadernota 2012 blijven de volgende uitgangspunten van kracht:

- Voor de inrichting: eenvoud, harmonie en ruimte
- Voor het onderhoud: schoon, heel en veilig
- Voor het gebruik: functioneel, veelzijdig en flexibel

Ook zijn in de visie opnieuw drie kwaliteitsstandaarden benoemd voor inrichting en onderhoud.

Residentiekwaliteit: genormeerde inrichting voor alle woon- en werkgebieden. De ontwerpen kenmerken zich door dienstbaarheid, ingetogenheid en tijdloosheid. Dit is het basisniveau voor de stad. Als richtsnoer voor de inrichting en het onderhoud dient het Haags Handboek openbare ruimte.

Hofstadkwaliteit: genormeerde inrichting van de openbare ruimte in speciaal daarvoor aangewezen gebieden: de binnenstad en delen van de Scheveningse kuststrook. Het zijn intensief gebruikte en druk bezochte delen van de stad die gelden als toeristisch en internationaal visitekaartje van de stad. De bestrating, straatmeubilair en het groen moeten aan hoge eisen van uitstraling, functionaliteit en duurzaamheid voldoen. De straten en pleinen met deze kwaliteit zijn hoofdzakelijk voetgangersgebieden.

Maatwerkkwaliteit: deze kwaliteit biedt private partijen de mogelijkheid om samen met de gemeente in een bepaald gebied een bijzondere inrichting te realiseren, bijvoorbeeld in een winkelcentrum of op een bedrijventerrein. Gemeente en private partijen maken in een convenant afspraken over de gewenste inrichting, het onderhoud en de financiering.

Voor de Binckhorst is residentiekwaliteit van toepassing.

Handboek openbarer Ruimte (RIS 268741)

In het Handboek openbare ruimte wordt beschreven welke eisen er gelden voor het inrichten van die openbare ruimte. Het handboek bestaat uit verschillende onderdelen:

- Kadernota Openbare Ruimte
- Technische eisen inrichting openbare ruimte
- Handboek wegebouwdetails
- Handboek straatmeubilair

Het handboek bevat afspraken over werkprocessen, afspraken over betrokkenheid en afstemming bij projecten, technische eisen waar ontwerp en uitvoering aan moeten voldoen, welk straatmeubilair er in de stad wordt gebruikt en er worden standaard wegebouwdetails weergegeven voor de inrichting van straten, wegen en pleinen. Het handboek is van groot belang voor de gemeente, maar ook voor externe partijen die in toenemende mate een bijdrage leveren aan de openbare ruimte.

In het Handboek openbare ruimte is nog niet expliciet ingegaan op de Binckhorst. Wel is gewerkt aan een aanvulling op het Handboek zodat het specifieke industriële en havenkarakter van de Binckhorst behouden kan worden (zie Ambitie Buitenruimte Binckhorst (RIS 295889)).

Nota Beheren op Niveau (RIS 163354)

Met de aanleg van openbare ruimte in een bepaalde kwaliteit wordt tevens gestreefd naar behoud van die kwaliteit en het daarmee zo goed mogelijk beheren. Intensiever gebruik van de openbare ruimte brengt ook intensiever onderhoud met zich mee. De dynamiek van meer intensief gebruik van de openbare ruimte in de stad en de ambitie om deze schoon, heel en veilig te houden vraagt om een integrale benadering. Met de middelen die daarvoor ter beschikking worden gesteld, zet de gemeente zich in om op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze de stad te onderhouden. Hierbij kan gedacht worden aan planmatig onderhoud en beheer, organiseren van samenloop van werkzaamheden (werk-met-werk maken), uitbesteding en het afsluiten van meerjarige contracten.

In de Nota Beheren op niveau is niet expliciet ingegaan op de Binckhorst. Voor de Binckhorst geldt de ambitie residentiekwaliteit. Residentiekwaliteit wordt gelijk gesteld aan het algemeen landelijk gehanteerde basisniveau (CROW-beeldkwaliteitssystematiek, beeldkwaliteit B).

Nota Spelen in de stad (RIS 157604 en RIS 281389)

De nota Spelen in de stad 2015 – 2018 heeft als ambitie om in de stad een goed aanbod te bieden aan speelplekken voor kinderen en jongeren van verschillende leeftijden. Dat betekent dat er voldoende speelplekken moeten zijn voor zowel de kinderen als de jongeren. Deze speelplekken moeten aansluiten bij de wensen die leven in de stad. Bij de aanleg van speelplekken wordt daarom de omgeving nauw betrokken. Gebruikers, ouders en bewoners willen zich bij speelplekken meer verantwoordelijk voelen (mede-eigenaarschap), als zij bij de aanleg van die speelplek nauw betrokken zijn.

Verder dient er rekening te worden gehouden met de actieradius verschillen per leeftijdsgroep, omdat oudere kinderen verder van huis spelen en meer ruimte nodig hebben dan jongere. Onderstaande tabel geeft voor Den Haag invulling aan de nieuwe richtlijn.

Actieradius, speelbelasting en speeloppervlakte

leeftijdscategorie	aantal kinderen per speelplek	actieradius	speeloppervlakte
0 tot 6 jaar	50 tot 75 kinderen	100 - 150 meter	200 m ²
7 tot 12 jaar	75 tot 100 kinderen	400 - 600 meter	500 m ²
13 tot 18 jaar	100 tot 125 kinderen	1.000 meter	750 m ²

Bij nieuwe woningbouwlocaties dient in principe de richtlijn van 3% aan openbare speelruimte te worden gehanteerd in relatie tot het 'uitgeefbaar' gebied. Groenvoorzieningen die ook als informele speel- en/of recreatie ruimte kunnen fungeren, worden hierin meegeteld.

Daar waar in de richtlijn 3% niet haalbaar is, maar wel nodig is gezien de bevolkingsopbouw, dienen de volgende mogelijkheden te worden geïnventariseerd: het autoluw/vrij maken van een primair woongebied, samenwerken met scholen en sportverenigingen, om het potentieel aan speelruimte te vergroten.

Plaatsing speelplek

In het standaardonderwerp van een speelplek is een aantal uitgangspunten genoemd waaraan een speelplek dient te voldoen:

- een centrale, sociaal veilige plek in de buurt, dus geen 'overhoek'
- woningen moeten gericht zijn op het spelen, sociale controle
- speelruimte combineren met een ontmoetingsplek of groen
- verkeersveiligheid rondom een speelplek
- speelplekken dienen bruikbaar en toegankelijk zijn voor kinderen met en zonder handicap.

Nota Binnenwater (RIS 246304)

Voorafgaand aan de Nota Binnenwater is de aandacht vooral uitgegaan naar de kwaliteit en kwantiteit van het water. Maar de Haagse binnenwateren hebben meer te bieden dan alleen een functionele invulling. En de vraag naar meer recreatieve invulling op het water neemt toe. In deze nota verschuift de aandacht naar de gebruikerswaarde van het water. De nota geeft impulsen om gebruiksmogelijkheden te vergroten en biedt ruimte voor nieuwe initiatieven vanuit de stad. Hoofddoel voor de lange termijn is om water een volwaardige plek in de ruimtelijke ordening (en met het omgevingsplan in de fysieke leefomgeving) te geven. Niet alleen voor berging of afvoer van water, niet alleen als drager van de stedelijke ecologie, maar vooral ook als een waardevol element voor een goed verblijfsklimaat en een kans voor economische ontwikkeling. In deze nota is de Haagse Trekvlies aangegeven als entree van Den Haag.

Strategie tijdelijk gebruik braakliggende terreinen (RIS 180817)

Voor de Binckhorst is deze strategie opgenomen omdat braakliggende terreinen door het tijdelijk gebruik deel uit kunnen gaan maken van de openbare ruimte. Pas als een terrein voor een ieder toegankelijk is, is sprake van openbare ruimte.

In deze strategie wordt nader ingegaan op de mogelijkheden tot het tijdelijk gebruiken van braakliggende terreinen. Dit kan een instrument zijn voor het testen van het in een later stadium vestigen van nieuwe functies in een gebied. Ook kunnen hierdoor tijdelijke behoeftes van een wijk of gebied goed gefaciliteerd worden. Afhankelijk van de locatie zijn verschillende initiatieven denkbaar (zoals stadsboerderijen, markten of parkeerterreinen). Er heeft een gemeentebrede inventarisatie van braakliggende terreinen plaatsgevonden waarop een tijdelijke invulling tot de mogelijkheden behoort.

Essentieel onderdeel van de openbare ruimte is het groen. De beleidsnotities voor het groen zijn: de Agenda Groen voor de Stad, de Nota Stedelijke Ecologische Verbindingszones en de Nota Haagse Bomen. Het beleid voor dit onderdeel is in zijn geheel op de factsheet Natuur en groen opgenomen.

Ambitie Binckhorst Openbare Ruimte

Het document Ambitie Binckhorst Openbare Ruimte voorziet in referentiebeelden en handvatten qua inrichting van de openbare ruimte. Het ambitiedocument geeft aan waar de mogelijkheden liggen om zowel het karakter (rauw, stoer, industrieel) als de duurzaamheid- en klimaatambities te verwezenlijken.

Sectorale ambitie openbare ruimte

Vanuit de uitgangspunten van de integrale kwaliteitsbenadering van de openbare ruimte is de sectorale ambitie onderverdeeld in de drie onderdelen: inrichting, onderhoud en gebruik. Allereerst dient de inrichting van de openbare ruimte op residentiekwaliteit plaats te vinden. Ten tweede dient het beheer en onderhoud op doelmatige wijze (schoon, heel en veilig) plaats te vinden. Tot slot dient het gebruik multifunctioneel, veelzijdig en flexibel te zijn. Juist het meervoudige gebruik van de openbare ruimte en de intensivering daarvan kan leiden tot een grotere druk op de openbare ruimte. Uitgangspunt is daarom dat het gebruik multifunctioneel kan zijn en dat de inrichting van de openbare ruimte hier ook rekening mee houdt. Gelet op het voorgaande wordt de ambitie als volgt samengevat: de openbare ruimte heeft residentiekwaliteit, wordt doelmatig beheerd en onderhouden en wordt functioneel, flexibel en veelzijdig (in gebruik) ingericht.

3. Confrontatie A: Sectorale ambitie vs gebiedsvisie

In de gebiedsvisie is aangegeven dat bij de transformatie van de Binckhorst de buitenruimte een essentiële rol speelt. Met de aanleg van de Rotterdamsebaan en de nieuwe havens is een begin gemaakt met de herinrichting ervan, maar voor de beoogde transformatie naar een stedelijk gemengd woon-werkgebied met een stevig aantal woningen is méér nodig. Behalve voor de huidige gebruikers met hun bedrijfsmatige en industriële activiteiten moet de buitenruimte ook goede ruimtelijke condities bieden voor toekomstige bewoners, nieuwe economische functies en bezoekers.

De toekomstige buitenruimte moet een zekere flexibiliteit bieden in gebruiks- en verblijfskwaliteiten om aan uiteenlopende eisen en wensen van (toekomstige) gebruikers te kunnen voldoen. Dit alles met behoud, respectievelijk versterking van de identiteit van de Binckhorst. Toegankelijkheid en verblijfskwaliteit zijn belangrijke uitgangspunten bij de transformatie van de buitenruimte. Het toegankelijk maken van de kades biedt ruimte en kwaliteit voor het maken van een circuit van doorgaande routes. Groene kwaliteit en verblijfskwaliteit zijn hierbij belangrijk. De keuzes voor inrichting en materialisering zijn groen en duurzaam. Het gaat dan over het klimaatbestendig maken van het gebied, door bijvoorbeeld delen te vergroenen of het nemen van klimaatbestendige

maatregelen, zoals transport van hemelwaterafvoer (goten en wadi's), watervertragende parken, waterpleinen en groene inrichting van de kades.

De gebiedsvisie is in lijn met de sectorale ambitie voor openbare ruimte.

4. Bestaande situatie/referentiesituatie

De huidige inrichting van de openbare ruimte gaat uit van (grootschalige industriële) bedrijvigheid en bijbehorende (auto)verkeersstromen, maar ontbeert daardoor een verblijfsklimaat. Het gebied is rommelig, versteend en biedt nauwelijks comfort aan voetgangers en fietsers. De inrichting heeft zich nog niet aangepast aan de geleidelijk voltrekkende transitie van een monofunctioneel industrieterrein naar een meer gemengd woon-werkgebied. Bij dit nieuwe profiel horen betere en meer aangename verbindingen voor voetgangers, fietsers en ov-reizigers en een aangenaam verblijfsgebied voor bewoners.

Een ander aspect dat extra aandacht verdient, is de (on)zichtbaarheid van de belangrijkste kwaliteit: het water met zijn kades. Die vormen nu nog de achterkanten van het gebied, zijn ongebruikt, onzichtbaar, ontoegankelijk, vol met rommel of worden gebruikt voor opslag en parkeren. Dit is buitengewoon zonde, want het water heeft de Binckhorsthaven veel te bieden. Om de potentie van het gebied op te kunnen pakken, is het nodig de kades te veranderen in aantrekkelijke en toegankelijke voorkanten.

5. Confrontatie B: Sectorale ambitie vs huidige situatie

Gelet op de gestelde ambitie ligt er een duidelijke ontwikkelopgave voor alle deelgebieden, voor de korte en lange termijn. De openbare ruimte van de Binckhorst zal moeten worden aangepast aan de geleidelijke transformatie naar een gemengd woon-werkgebied. Met de aanleg van de Rotterdamsebaan en samenhangende ingrepen (Supernovaweg, tweede deel Melkwegstraat) is daar reeds een begin mee gemaakt.

6. Borging in omgevingsplan

De ambities voor het thema openbare ruimte heeft geleid tot een planregel in het omgevingsplan. Als algemene randvoorwaarde is opgenomen dat voor de openbare ruimte residentiekwaliteit in acht wordt genomen en dat bij de inrichting rekening wordt gehouden met Handboek Openbare ruimte en de functionaliteit, flexibiliteit en veelzijdigheid (in gebruik). Met deze randvoorwaarde wordt geborgd dat bij elk initiatief invulling moet worden gegeven aan de ambitie voor de openbare ruimte.

7. Samenvatting:

Ambitie Binckhorst:

“De openbare ruimte heeft residentiekwaliteit, wordt doelmatig beheerd en onderhouden en wordt functioneel, flexibel en veelzijdig (in gebruik) ingericht.”